



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ  
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА  
СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008

1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДИЦА" № 2, ТЕЛ: 8119 443, ФАКС: 988 44 05, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

Р206-7 03. 06. 2014

За министър:  
Заместник-министър Светлана Дянова  
Заповед за заместване №: Р201-289  
28-07-2014г

УТВЪРДИЛ:

ЗА МИНИСТЪР:

Светлана Дянова



На основание чл.21 и чл.62 от Регламент (ЕО) 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност,

във връзка с питане, поставено от Националния осигурителен институт относно начина на изчисляване на обезщетение за бременност и раждане, както и по отношение на изчисляване на обезщетение за безработица по българското законодателство, на лица, които имат осигурителни периоди по законодателството на други държави-членки в ЕС,

във връзка с въпроси, поставени от заинтересовани лица и указания на министъра на труда и социалната политика по тях,

във връзка със съдебна практика на Върховния административен съд и предвид чл.1 б. „м.“ от Регламент (ЕО) 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност, се издават настоящите указания.

Указанията да се публикуват в служебния бюлетин и на интернет страницата на Министерството на труда и социалната политика, в служебния бюлетин и на интернет на Националния осигурителен институт и в служебния бюлетин и на интернет страницата на Националната агенция за приходите.

Настоящите указания са разработени и утвърдени на основание чл.10, ал.1, т.8 от ПМС 85/2007, чл.4, т.26, 27 и 29 и чл.5, т.4 от УПМТСП и т.4, 10 и 11 от Заповед № 712 от 26 септември 2006 г. на Министъра на труда и социалната политика (допълнена със Заповед № 657/29.08.2007 г. и Заповед № РД 01-24/16.01.2014г. на Министъра на труда и социалната политика).

Съгласувал: *СвД* Светлана Дянова, заместник-министър

Дата на утвърждаване от РГ по координация на схемите за социална сигурност към МТСП: 2 юни 2014 г.

Ръководител на РГ КСС към МТСП: *ДБ* Добринка Бонева, н-к отдел "ЕМСП"

**УКАЗАНИЯ**  
**ОТНОСНО НАЧИНА НА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА ВРЕМЕННА**  
**НЕРАБОТОСПОСОБНОСТ, МАЙЧИНСТВО И БЕЗРАБОТИЦА ПО**  
**БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И РЕГЛАМЕНТ 883/2004 НА ЛИЦА,**  
**КОИТО ИМАТ ОСИГУРИТЕЛНИ ПЕРИОДИ ПО ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА**  
**ДРУГИ ДЪРЖАВИ -ЧЛЕНКИ В ЕС, ЕИП И ШВЕЙЦАРИЯ**

**I. Изчисляване размера на обезщетенията при временна неработоспособност и при трудоустрояване и за майчинство по българското законодателство на лица, които имат осигурителни периоди по законодателството на други държави-членки в ЕС, ЕИП и Швейцария**

По отношение на определянето на правото и изчисляването размера на тези обезщетения при условията на свобода на движение в ЕС, ЕИП и Швейцария, се прилага глава 1 от дял III на Регламент 883/2004 – „Обезщетения за болест, за майчинство и съответните им обезщетения за гледане на малко дете от бащата»

Специално към паричните обезщетения се прилага чл. 21. Параграф 2 на този текст гласи, че компетентната институция на държавата-членка, чието законодателство предвижда изчисляването на парични обезщетения да става въз основа на среден доход (каквото е случаят и с българското законодателство) или на средна осигурителна основа, определя такъв среден доход или средна осигурителна основа изключително въз основа на доходи, потвърдени за получени, или на прилаганата осигурителна основа през време на периодите, завършени съгласно посоченото законодателство. Разпоредбата е императивна, подлежи единствено на стеснително тълкуване и урежда изчерпателно ситуацияите, към които е предвидено да се прилага. Тя въвежда материално-правно правило кои периоди и доходи следва да се вземат предвид от компетентната институция при изчисляване на обезщетение за майчинство въз основа на среден доход.

Обезщетенията, които попадат в обхвата на глава 1 на дял III от Р 883/2004 са тези по раздели I и II на глава 4 на част I от КСО. Конкретно текстовете, които посочват как се изчислява размера са чл.41, 47, 48 и 49 от КСО. Тези текстове изискват да се намери среднодневното брутно трудово възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, от които да се изчисли размера. Следователно, българската система на тези краткосрочни обезщетения, които попадат в обхвата на глава 1 на дял III от Р 883/2004 е такава, която е основана на „среден доход” по терминологията на регламента.

Предвид горното, при изчисляване на размера на тези обезщетения, когато компетентна държава е България, а компетентна институция – НОИ и се прилага правото на България, среднодневното брутно трудово възнаграждение или среднодневния осигурителен доход се изчисляват при стриктно спазване на разпоредбата на чл.21, пар.2 от Р 883/2004. Това означава, че при прилагането на чл.41, 47, 48 и 49 КСО в хипотезата на наличие на по-малко от 18 месеца български осигурителни периоди, се вземат предвид само доходи, потвърдени за получени през време само на осигурителните периоди, завършени съгласно българското законодателство. На основание чл.21, пар.4 от Р 883/2004, от изискуемите по българското законодателство 18 календарни месеца, предхождащи месеца на настъпване на временната неработоспособност, за изчисляване на размера, се вземат предвид само тези месеци и дни, които са завършени съгласно българското законодателство.



С други думи, обезщетенията по раздели I и II на глава 4 на част I от КСО, които зависят от среднодневен доход или възнаграждение, трябва да се определят изключително на базата на доходи, реализирани през завършен съгласно българското законодателство осигурителен период, независимо от продължителността на този период, вкл. и когато периодът е под 18 месеца. В пряко противоречие с чл.21, пар.2 и 4 от Р 883/2004 е фингираното допълване на периоди до 18 месеца на базата на минимална работна заплата – чл.41, ал.2, т.5 КСО и поради това тази норма от вътрешното право не може да се прилага по отношение на случаи, уредени от Р 883/2004, когато се прилага пряко чл.21 от регламента. Тя може да се прилага само при хипотезите на влезлите в сила за България двустранни договори в областта на социалната сигурност.

*Пример: Жена е работила 3 години в Германия, 11 месеца в България и започва да ползва отпуск за бременност и раждане. Има право на обезщетение за бременност и раждане, при условията на сумиране на осигурителни периоди, за да отговори на изискването за 12 месеца осигурителен стаж като осигурена за този риск. Обезщетението се изчислява, на осн. чл.49 КСО във вр. чл.21, пар.2 и 4 от Регламент 883/2004 само върху среднодневното брутно трудово възнаграждение за 11-те месеца осигуряване в България, предхождащи месеца на настъпване на временната неработоспособност.*

## **II. Изчисляване размера на обезщетението за безработица на лица, които имат осигурителни периоди по законодателството на други държави-членки в ЕС, ЕИП и Швейцария**

По отношение на определянето на правото и изчисляването размера на тези обезщетения при условията на свобода на движение в ЕС, ЕИП и Швейцария, се прилага глава 6 от дял III на Регламент 883/2004 – „Обезщетения за безработица”.

Специално към изчисляването на обезщетенията се прилага чл. 62. Параграф 1 на този текст гласи, че компетентната институция на държава-членка, чието законодателство предвижда изчисляването на обезщетенията да се основава на размера на предишното трудово възнаграждение или професионален доход (каквото е случаят по българското законодателство), *отчита изключително трудовото възнаграждение или професионалния доход, получавани от заинтересованото лице при последната му работа по трудово правоотношение или като самостоятелно заето лице съгласно посоченото законодателство.* Параграф 1 се прилага също когато законодателството, прилагано от компетентната институция предвижда специален изискуем осигурителен период за определяне на трудовото възнаграждение, служещо за база за изчисляване на обезщетенията (отново, както е предвидено в българското законодателство) и когато за целия или за част от този период спрямо заинтересованото лице се е прилагало законодателството на друга държава-членка – чл.62, пар.2 от Р 883/2004.

Горесцитираните разпоредби са императивни, подлежат единствено на стеснително тълкуване и уреждат изчерпателно ситуацията, към които е предвидено да се прилагат. Те въвеждат материално-правни правила кои периоди и доходи следва да се вземат предвид от компетентната институция при изчисляване на обезщетение за безработица на лица и при случаи, към които се прилага Регламент 883/2004.

Обезщетенията, които попадат в обхвата на глава 6 на дял III от Р 883/2004 са тези по раздел III на глава 4 на част I от КСО. Конкретно текстовете, които посочват как се изчислява размера са в чл.546 от КСО. Ал.1 на чл.546 изисква да се намери среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд "Безработица" за последните 24 календарни месеца, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването, от

които да се изчисли размера. Следователно, българската система на обезщетенията за безработица е такава, която предвижда специален изискуем осигурителен период (по терминологията на чл.62(2) от Р 883/2004) за определяне на трудовото възнаграждение, служещо за база за изчисляване на обезщетенията и като такава попада в обхвата на чл.62, пар.2 от Р 883/2004.

Предвид горното, при изчисляване на размера на тези обезщетения, когато компетентна държава е България, а компетентна институция – НОИ и се прилага правото на България, среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход се изчисляват стриктно при спазване на разпоредбата на 62, пар.1 и 2 от Р 883/2004. Това означава, че при прилагането на чл.54б КСО се вземат предвид **само доходи, получавани** от заинтересованото лице при последната му работа по трудово или служебно правоотношение **съгласно българското законодателство**. На основание чл.62, пар.2 от Р 883/2004, от изискуемите по българското законодателство 24 календарни месеца, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването, за изчисляване на дохода, който определя размера, се вземат предвид само тези месеци и дни на работа по трудово или служебно правоотношение, които са завършени съгласно българското законодателство.

С други думи, обезщетенията по раздел III на глава 4 на част I от КСО, тъй като зависят от среднодневен доход или възнаграждение за определен специален изискуем период, трябва да се определят изключително на базата на доходи, получавани през завършен съгласно българското законодателство осигурителен период, преди прекратяване на осигуряването, независимо от продължителността на този период, вкл. и когато периодът е под 24 месеца, като може да е дори само 1 ден предвид трайно установената практика на Съда на ЕС. В пряко противоречие с чл.62, пар.2 от Р 883/2004 е фингираното допълване на периоди до 24 месеца на базата на минимална работна заплата – чл.54б, ал.7, т.3 КСО и поради това тази норма от вътрешното право не може да се прилага по отношение на случаи, уредени от Р 883/2004, когато се прилага пряко чл.62 от регламента. Тя може да се прилага само при хипотезите на влезлите в сила за България двустранни договори в областта на социалната сигурност.

*Пример: Мъж е работил 5 години в Словакия, 2 месеца в България и остава безработен. Има право на обезщетение за безработица, при условията на сумиране на осигурителни периоди, за да отговори на изискването за внесени или дължими осигурителни вноски във фонд "Безработица" най-малко 9 месеца през последните 15 месеца преди прекратяване на осигуряването. Обезщетението се изчислява, на осн. чл.54б КСО във вр. чл.62, пар.1 и 2 от Регламент 883/2004 само върху среднодневното получавано възнаграждение за 2-та месеца осигуряване в България, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването.*

**III.** Точка II от настоящите указания се прилага при изчисляване на обезщетения за безработица от НОИ и при условията на чл.65, пар.5 от Регламент 883/2004, когато НОИ действа все едно е компетентна институция за лицето. Предвид израза в чл.65(5)(а) от Р 883/2004 „в съответствие със законодателството на държавата-членка по пребиваване както ако спрямо него се е прилагало това законодателство”, когато доходът на лицето от последната му работа в компетентната държава-членка надхвърля максималния осигурителен доход за България този доход следва да бъде ограничен до максималния, за да се спази условието на чл.54б, ал.1 от КСО да се намери среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд "Безработица". Вноските към фонд «Безработица» се правят при спазване изискването на чл.6, ал.2, т.1 от КСО.



**IV.** Чл.41, ал.2, т.5 КСО и чл.546, ал.7, т.3 КСО се прилагат само към правоотношения, възникнали на основание на влезлите в сила за България двустранни договори с трети страни в областта на социалната сигурност, уреждащи съответните обезщетения – предмет на настоящите указания.

**V.** Във връзка с т. II от тези указания, указанията в писмо № 91-01-52/11.02.2011 г. от дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ при НОИ относно прилагане на правилата за координация на схемите за социална сигурност, съдържащи се в Регламент № 883/2004 г. и Регламент на Съвета № 987/2009 г. /регламент по прилагане на Регламент № 883/2004 г./ да бъдат отменени изрично като незаконосъобразни в частта, в която се указва прилагането на чл. 546, ал. 7, т. 3 КСО за случаите, при които намира приложение Регламент № 883/2004 г., и вместо тях да бъдат прилагани настоящите указания.

Точка V от указанията в писмо №: 91-01-280/16.11.2010 г. да се прилага съобразно т.IV от настоящите указания.

**VI.** Откритите пред НОИ административни процедури, свързани с прилагане на чл.21 и 62 от Регламент 883/2004, да бъдат приключени в съответствие с настоящите указания.

**VII.** Управителят на НОИ да издаде указания, по неприключени съдебни производства по жалби от лица, оспорващи административни актове на органи на НОИ, основащи се на неправилно определяне на базата за изчисляване на обезщетения – предмет на настоящите указания, жалбите да бъдат признати за основателни от процесуалните представители на НОИ.